

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2021-12-100-59>

УДК 336.2

Шушкова Ю.В., Тишковець М.М.,
Млінцова А.О.

Львівський національний університет імені Івана Франка

ПОДАТКОВІ ІНСТРУМЕНТИ ФІНАНСУВАННЯ РОЗВИТКУ МІСТ

Анотація. В статті визначено джерела формування дохідної частини місцевих бюджетів України в сучасних умовах. У дослідженні здійснено аналіз частки податкових та неподаткових надходжень в структурі усіх доходів бюджету міста Львова у динаміці, починаючи з 2016 року. Наведено економічну сутність поняття «місцеві податки та збори». Виділено основний перелік місцевих податків та зборів, що дають можливість оцінити характер наповненості місцевого бюджету. Здійснено структурно-динамічний аналіз податкових надходжень до бюджету міста Львова у розрізі загального та спеціального фондів протягом 2016–2020 років. Доведено, що близько 99 % усіх податкових надходжень припадає саме на загальний фонд бюджету міста. Проаналізовано динаміку надходжень коштів до бюджету розвитку міста Львова протягом 2016–2020 років. Відзначено, що в сучасних умовах для збільшення податкових надходжень до бюджету розвитку міста потрібно зарахувати до спеціального фонду хоча б частину певного місцевого податку, наприклад єдиного податку. Проведено горизонтальний аналіз надходжень єдиного податку до бюджету міста Львова за коефіцієнтами: абсолютного відхилення, темпу приросту тощо. Крім того, для більш поглибленого аналізу сучасного стану податкових інструментів фінансування розвитку міст досліджено виконання бюджету міста Львова щодо податкових надходжень та оцінено показники перевиконання або недовиконання місцевого бюджету у розрізі податкових надходжень протягом 2016–2020 років. На основі здійсненого дослідження наведено реформаторські дії для зміцнення фінансової незалежності самоврядування міста.

Ключові слова: бюджет міста, бюджет розвитку, податкові інструменти, місцеві податки, єдиний податок.

Shushkova Yuliya, Tyshkovets Mykola,
Mlntsova Alina

Ivan Franko National University of Lviv

TAX INSTRUMENTS FOR URBAN DEVELOPMENT FINANCING

Summary. The article identifies the main tax instruments for financing urban development. The study analyzes the share of tax and non-tax revenues in the structure of all revenues of the budget of the city of Lviv in the dynamics since 2016. The sources of formation of the revenue part of local budgets of Ukraine in modern conditions are considered. It is noted that an important source of revenue for local government budgets is tax revenues, namely local taxes and fees. The economic essence of the concept of "local taxes and fees" is given. The main list of local taxes and fees is highlighted, which makes it possible to assess the nature of the local budget. The structure of the city budget is shown. A structural and dynamic analysis of tax revenues to the budget of the city of Lviv in terms of general and special funds during 2016–2020. It is proved that about 99% of all tax revenues fall on the general fund of the city budget. The dynamics of revenues to the development budget of the city of Lviv during 2016–2020 is analyzed. It is noted that in modern conditions to increase tax revenues to the city development budget should be included in a special fund at least part of a local tax, such as a single tax. A horizontal analysis of the single tax revenues to the budget of the city of Lviv by coefficients: absolute deviation, growth rate, etc. In addition, for a more in-depth analysis of the current state of tax instruments for financing urban development, the implementation of the Lviv budget on tax revenues was studied and the indicators of over fulfillment or underperformance of the local budget in terms of tax revenues during 2016–2020 were assessed. Some criteria have been identified, compliance with which will contribute to the long-term development of the local taxation system in Ukraine. The advantages of introducing a progressive rate on corporate profits, income of individuals or their property in Ukraine are highlighted. The peculiarities of the introduction of land tax, tourist tax, etc. are considered. It is noted that the development budget is a real financial tool to ensure the urban development program. Based on the study, reform actions to strengthen the financial independence of the city's self-government are presented.

Keywords: city budget, development budget, tax instruments, local taxes, single tax.

Постановка проблеми. Цілком зрозуміло, що формування економіки країни складається із розвитку економіки окремих її територій. Та все ж варто зазначити, що саме міста є рушіями прогресу у країні. Великі, середні чи малі – усі вони живуть власним життям та формують власну політику розвитку. Проте, задля економічного зростання та виконання містом власних функцій йому потрібна певна матеріальна база, яка в більшій мірі формується за рахунок податкових надходжень. Саме тому розвиток міста залежить саме від того, які податкові інструменти місто та держава загалом буде використовувати задля наповнення міського бюджету. Оскільки

міста України, починаючи з 2015 року, отримали певну свободу у здійсненні власної політики, то питання формування дохідної частини бюджету для них стало надзвичайно актуальним.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Реформа децентралізації, що розпочалась у 2014 році, сприяла зростанню зацікавленості до теми податкового фінансування місцевих бюджетів з боку науковців.

Вивченням різноманіття інструментів податкового стимулювання та їхнього впливу на економіку регіонів, міст та країни в цілому займалися О.А. Сич, О.Г. Гриценко, М.П. Кучерявенко, М.О. Кизим, Л.В. Касьянова, С.Л. Лондар,

Ю.О. Мосійчук, Д.М. Рева, А.М. Соколовська, А.В. Началов, Л.Л. Тарангул, Л.П. Ткачич, О.І. Ястремський, а також інші вітчизняні та закордонні вчені.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Високо оцінюючи науковий доробок провідних науковців, слід зазначити, що питання використання податкових інструментів задля фінансування розвитку українських міст вивчене не повністю і потребує подальшого розгляду та аналізу.

Формулювання цілей статті. Метою статті є обґрунтування поняття податкових інструментів та їх ролі у фінансуванні розвитку українських міст, а також виявлення проблем міського фінансування та пошук найбільш дієвих методів їх вирішення за сучасного стану фінансової системи України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Одним з основних напрямків наукових досліджень в сучасних умовах є аналіз податкових надходжень у формуванні доходів місцевих бюджетів як основних інструментів фінансування розвитку міста.

Відповідно до ст. 2 Бюджетного кодексу України, доходами бюджету є податкові, неподаткові та інші надходження на безповоротній основі, справляння яких передбачено законодавством України (включаючи трансферти, плату за надання адміністративних послуг, власні надходження бюджетних установ) [1]. Джерела формування доходної частини місцевих бюджетів (в тому числі й бюджетів міст) України подано на рис. 1.

Проаналізуємо частки податкових та неподаткових надходжень в структурі усіх доходів бюджету м. Львів у динаміці, починаючи з 2016 року (рис. 2).

Дані рисунку 2 вказують на те, що бюджет міста Львова формується в основному за рахунок податкових надходжень, у той час, як неподаткові надходження займають в середньому лише близько 6% сукупних надходжень. При чому у 2020 році спостерігається значне скорочення неподаткових надходжень майже у 2 рази у порівнянні із 2019 роком. Це може бути пов'язано із введенням на початку 2020 року в Україні карантину, через що більшість установ та підприємств,

які приносили неподатковий дохід змушені були закритися або зменшити власну активність.

Отже, найважливішим джерелом доходів бюджетів органів місцевого самоврядування є саме податкові надходження, вагоме місце серед яких займають надходження від місцевих податків та зборів.

Місцеві податки та збори – це податки та збори, які встановлюються органами місцевого самоврядування відповідно до законодавства, вони є обов'язковими до сплати в межах адміністративно-територіальних одиниць та зараховуються до їх бюджетів [4].

Статтею 10 Податкового кодексу України встановлено перелік місцевих податків та зборів, виходячи з якого, кожна сільська, селищна чи міська рада приймає рішення щодо встановлення на своїй території тих чи інших місцевих податків та зборів.

До місцевих податків згідно ПКУ належать: податок на майно (який складається із плати за землю, податку на нерухоме майно, відмінного від земельної ділянки, транспортного податку); єдиний податок. До місцевих зборів належать: збір за місця для паркування транспортних засобів та туристичний збір [4].

Також передбачається, що сільські, селищні та міські ради можуть приймати рішення про встановлення й інших місцевих податків та зборів, якщо такі передбачені ПКУ, з одночасним затвердженням положення про порядок справляння кожного із податку чи збору. При цьому вказується, що місцеві податки і збори встановлюються за наявності об'єктів оподаткування або умов, пов'язаних із встановленням таких місцевих податків і зборів, у межах граничних розмірів ставок. Установлення місцевих податків та зборів, не передбачених Податковим кодексом, в Україні забороняється.

Для забезпечення виконання своїх функцій, створення належного життєвого середовища для населення міста органи місцевого самоврядування повинні мати у своєму розпорядженні достатні фінансові ресурси, основу яких складають кошти відповідних бюджетів. На рис. 3 визначимо загальну структуру бюджету міст України.

Оскільки бюджет міста складається із загального та спеціального фондів, буде доречно про-

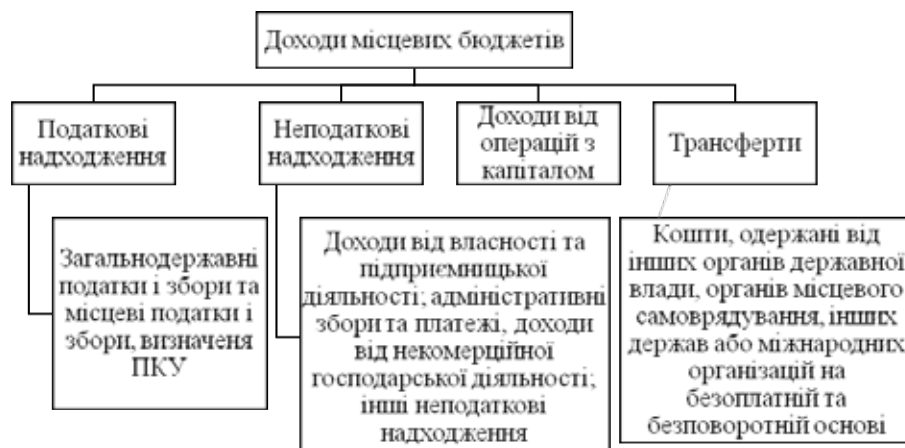

Рис. 1. Джерела формування доходної частини місцевих бюджетів України

Джерело: складено на основі [2]

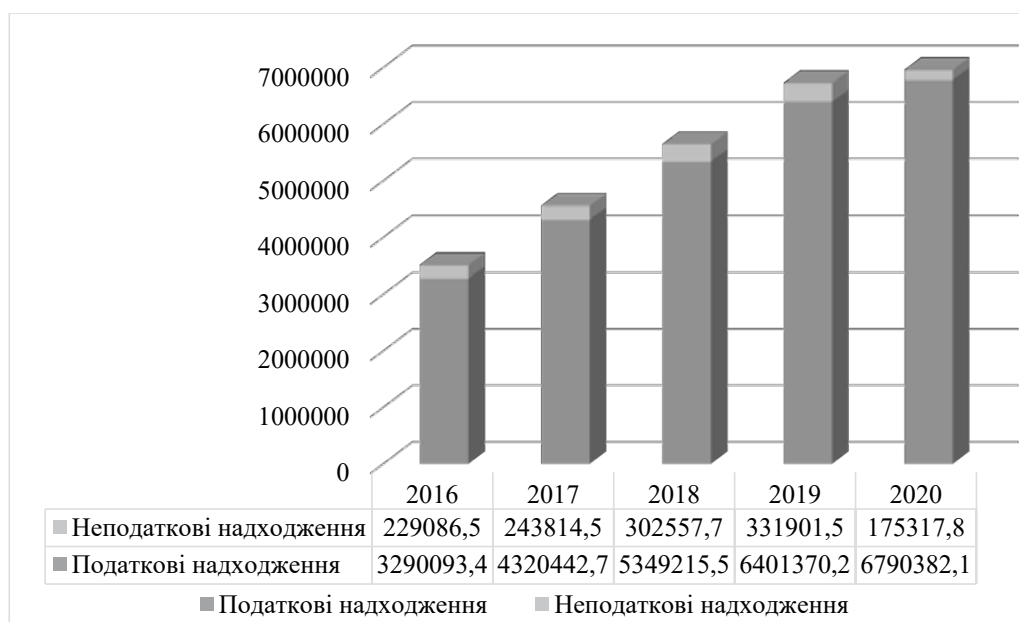

Рис. 2. Динаміка податкових та неподаткових надходжень до бюджету м. Львова протягом 2016–2020 рр., тис. грн

Джерело: складено на основі [3]

вести аналіз податкових надходжень до бюджету м. Львова у розрізі цих фондів (рис. 4).

Як показано на рис. 4 надходження податків до бюджету Львова останніми роками невпинно росли. Якщо у 2016 році податкові надходження склали 3 294 531,5 тис. грн, то вже у 2020 році – 6 793 090,2 тис. грн, що на 3 498 558,7 (або у 2 рази) більше, ніж на початку досліджуваного періоду. Така позитивна динаміка свідчить про те, що сукупний бюджет м. Львова також зростає, а отже, і зростають видатки на соціально-економічний розвиток міста. Проте, у 2020 році ці надходження не набагато перевищили показник 2019 року, що пов'язано перш за все із поширенням в Україні та світі пандемії вірусу COVID-19 та світовою фінансовою кризою.

Незважаючи на стабільне зростання податкових надходжень місцевих бюджетів, все ж незначною залишається частка надходжень від місцевих податків.

Якщо розглядати бюджет Львова як сукупність загального та спеціального фондів, то можна побачити, що близько 99% усіх податкових надходжень припадає саме на загальний фонд бюджету міста. Це було спричинено тим, що основні податки, які надходили до спеціального фонду, а це єдиний податок та податок на майно, було віднесено у 2014 році до загального фонду бюджету міста. А у розпорядженні спеціального фонду бюджету Львова залишились лише такі податки та збори: екологічний податок, податок з власників транспортних засобів та інших самохідних машин та механізмів, а також збір за забруднення навколишнього природного середовища.

Аналіз податкових надходжень до спеціального фонду м. Львова також дає зрозуміти, що ці показники поступово скорочуються, починаючи з 2016 року, що спричинено швидким зниженням дохідності податку з власників транспортних за-

Рис. 3. Структура бюджету міста

Джерело: складено на основі [2]

собів та інших самохідних машин та механізмів. Лише у 2020 році спостерігається незначна позитивна тенденція щодо збільшення податкових надходжень до спеціального фонду бюджету Львова.

Через недостатню забезпеченість спеціального фонду м. Львова фінансовими ресурсами місцева влада змушена залучати місцеві позики та державні трансферти на розвиток міста.

Слід зазначити, що економічний і соціальний розвиток міста в Україні забезпечується коштом саме бюджету розвитку, який є складовою частиною спеціального фонду місцевих бюджетів (рис. 3).

Бюджет розвитку міського бюджету – це план утворення і використання коштів, що спрямовуються на реалізацію програм соціально-економічного розвитку міста, пов'язаних зі здійсненням інвестиційної та інноваційної діяльності [5].

Оскільки бюджет розвитку Львова з 2014 року формується лише за рахунок неподаткових надходжень, то його розмір є надзвичайно мізерним (рис. 5).

Виходячи із наведених даних на рис. 5, можемо зробити висновок, що бюджет розвитку зростає навіть без податкових надходжень, проте його розміри є недостатніми для повного забезпе-

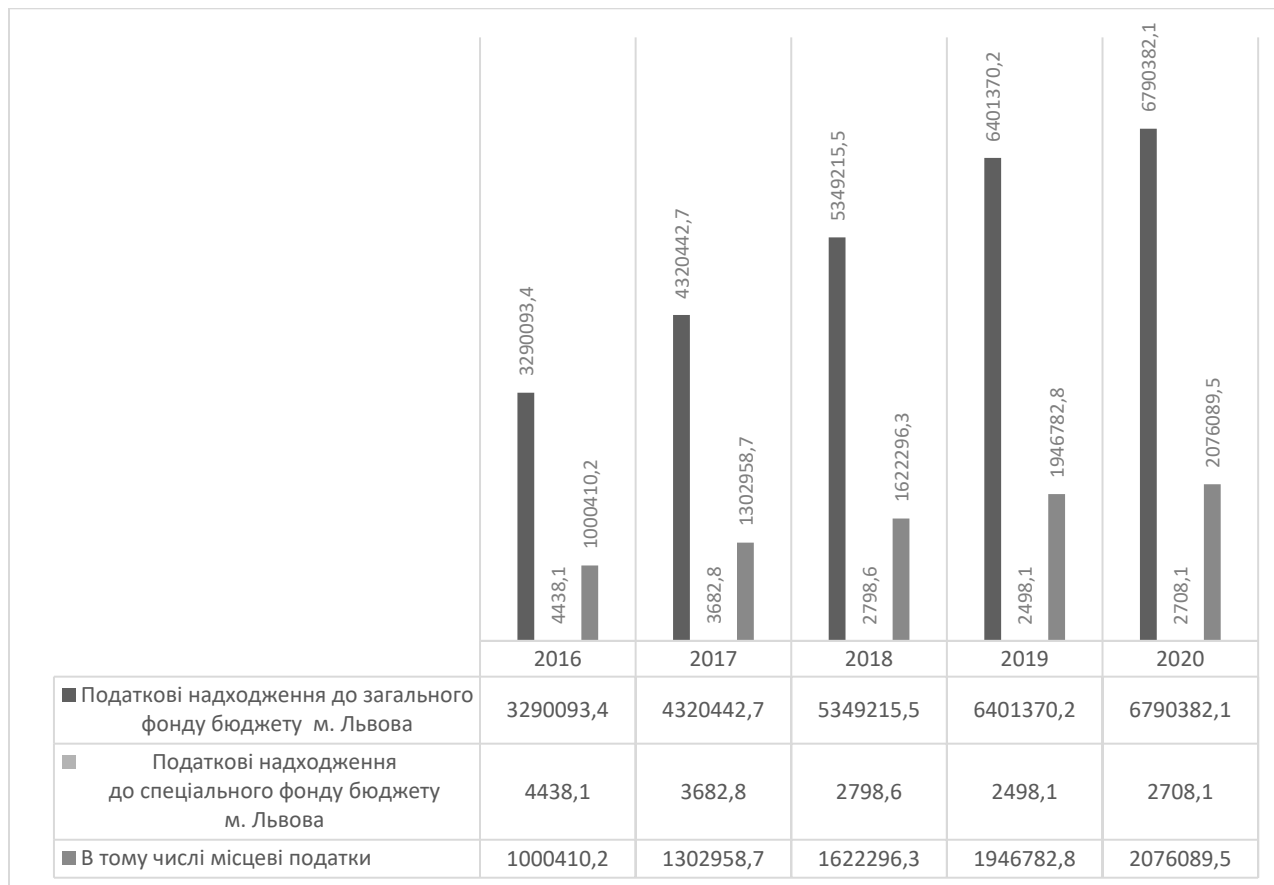

Рис. 4. Динаміка податкових надходжень (в тому числі місцевих податків) до бюджету м. Львова у розрізі загального та спеціального фондів протягом 2016–2020 рр., тис. грн

Джерело: складено на основі [3]

чення програм розвитку міста. Тому наразі було б доречно збільшити податкові надходження до бюджету розвитку міста за рахунок внесення до нього хоча б частини єдиного податку, що дозволило б реалізовувати більшу кількість таких проектів. Проаналізуємо надходження єдиного податку до бюджету м. Львова (табл. 1).

Як бачимо в таблиці 1, конвертувавши показники надходжень ЄП в долари, можна виявити схожу тенденцію щодо зростання даних показників як в гривнях, так і в іноземній валюті. В серед-

ньому кожного року такі надходження зростають на 7 460 тис. дол. США. Найбільше відхилення в надходженнях єдиного податку спостерігалось у 2019 році, що пов'язано перш за все зі зміцненням гривні на світовому валютному ринку у цьому році. Натомість найменше відхилення в порівнянні з попереднім роком спостерігається у 2020 році. Це в свою чергу можна пов'язати зі світовою кризою, яка виникла в процесі цінних війн на нафту між Росією та країнами ОПЕК, що спричинило обвал усіх фондових бірж у світі. Також до списку

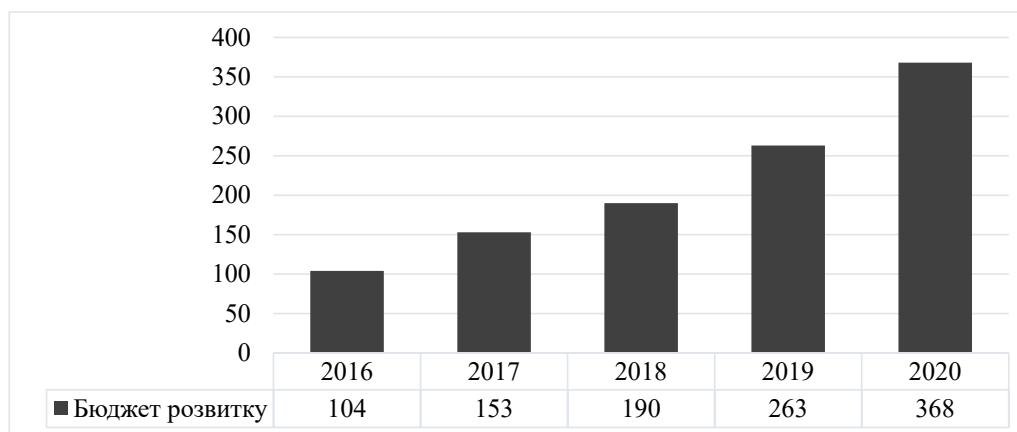

Рис. 5. Динаміка надходження коштів до бюджету розвитку м. Львова протягом 2016–2020 рр., млн. грн

Джерело: складено на основі [3]

Таблиця 1

**Горизонтальний аналіз надходжень єдиного податку
до бюджету м. Львів за 2016–2020 роки**

	Роки				
	2016	2017	2018	2019	2020
Сума ЄП в тис. грн	566 463,2	787 568,0	1 021 556,9	1 285 495,3	1 402 158,9
Абсолютне відхилення, тис. грн	-	+221 104,8	+233 988,9	+263 938,4	+116 663,6
Темп приросту, %	-	+39,00	+29,71	+25,84	+9,08
Середній курс грн щодо дол. США	25,55	26,60	27,20	25,85	26,96
Сума ЄП в тис. дол. США	22 171	29 608	37 557	49 729	52 009
Абсолютне відхилення, тис. дол. США	-	+7 437	+7 949	+12 172	+2 280
Темп приросту, %	-	+33,54	+26,85	+32,41	+4,58

Джерело: складено на основі [3; 6]

Таблиця 2

Аналіз виконання бюджету м. Львова щодо податкових надходжень

Показники	2016	2017	2018	2019	2020
Планові показники податкових надходжень до бюджету м. Львів, тис. грн	3 282 800,2	4 234 528,2	5 321 800,0	6 335 000,0	7 095 515,0
Фактичні показники податкових надходжень до бюджету м. Львів, тис. грн	3 290 093,4	4 320 442,7	5 349 215,5	6 401 370,2	6 790 382,1
Відсоток виконання до планових показників, %	100,2	102,0	100,5	101,0	95,7

Джерело: складено на основі [3]

причин, що погано вплинули на надходження ЄП до бюджету м. Львова у 2020 році можна віднести впровадження карантину на території України, що змусило припинити діяльність більшості платників цього податку.

Отже, якби єдиний податок було залишено як основний формулюючий податок бюджету розвитку міста, то бюджет розвитку збільшився б щонайменше у 5 разів, а це в свою чергу дозволило б більше коштів використовувати на інноваційну та інвестиційну діяльність в процесі розвитку Львова.

Для того, щоб дізнатися на скільки ефективним є планування податкових надходжень до бюджету м. Львова слід провести аналіз виконання дохідної частини бюджету міста. Для цього визначимо відсоток виконання податкових надходжень до планових показників (табл. 2).

Дані таблиці 2 свідчать, що у 2016–2019 рр. спостерігається повне виконання бюджету Львова щодо податкових надходжень, що свідчить про професійність та правильність бюджетно-

го планування. Достовірний аналіз податкових надходжень бюджету Львова в свою чергу дозволяє зрозуміти, що міська влада завжди може коректно планувати видатки бюджету, що допомагає залучати усі заплановані кошти на розвиток міста. Це дозволяє місцевій владі не залучати додаткових кредитів чи бюджетних трансфертів, щоб покрити недостачу отриманих коштів. Негативна тенденція щодо виконання податкових надходжень до бюджету міста спостерігається лише у 2020 році.

Задля кращого розуміння виконання бюджету Львова щодо залучення податків слід розглянути оцінку показників пере- чи недовиконання таких надходжень до бюджету міста (рис. 6).

Згідно рис. 6, у 2016–2019 рр. відбувалось незначне перевиконання податкових надходжень до бюджету міста Львова. В середньому цей показник становить 0,9% перевиконання бюджету в рік, що не є серйозним відхиленням і, тому кошти в бюджеті не застоюються. Однак, у 2020 році

Рис. 6. Оцінка показників пере- або недовиконання бюджету м. Львова у розрізі податкових надходжень протягом 2016–2020 рр., %

Джерело: складено на основі [3]

спостерігається недовиконання бюджету щодо податкових надходжень на 4,3%. Але це не може свідчити про виявлення негативних тенденцій щодо залучення податків, адже дана ситуація була спричинена форс-мажорними обставинами, які виникли внаслідок поширення корона-вірусу та впровадження карантину в Україні.

Проте, все ж існує ймовірність зменшення податкових надходжень до місцевих бюджетів у майбутньому. Це може бути наслідком довготривалого карантину в країні. У такому випадку більшість малих та середніх підприємств, які є платниками ЄП можуть збанкрутувати, тим самим зменшивши надходження від цього податку до бюджету м. Львова.

Але є й інша можливість розвитку подій, коли податкові надходження навпаки зростуть. Це може статися в разі подальшого реформування земельного законодавства, яке наразі проводиться в Україні. Якщо надати певні пільги на ведення сільського господарства для вітчизняних підприємств, то надходження до бюджету Львова можуть зрости як за рахунок ПДФО, податку на майно та податку на прибуток, так і за рахунок збільшення надходжень єдиного податку від платників податку 4 групи спрощеної системи оподаткування.

Діюча на сьогодні в Україні система місцевих податків і зборів, як і податкова система країни в цілому, потребує постійного удосконалення, оскільки від неї вимагається, з одного боку, забезпечення фінансовими ресурсами потреби органів місцевого самоврядування, а з іншого, служити інструментом місцевої соціально-економічної політики, спрямованої на виконання завдань збалансованості економіки та розвитку міст.

Для початку слід зазначити, що позитивною стороною введених до ПКУ змін є те, що максимальний розмір переважної більшості податків та зборів прив'язується до прожиткового мінімуму. Це дозволяє визначити обсяг коштів у короткостроковому періоді і робити прогноз щодо подальшого розвитку економічної ситуації [7].

Зазначимо, що для підвищення ефективності справляння місцевих податків і зборів та зростання їх ролі у зміцненні фінансової незалежності самоврядування міста нині необхідними є подальші реформаторські дії, такі як:

- створення міцної фінансово-економічної бази місцевого самоврядування міста;
- удосконалення законодавчої бази справляння місцевих податків і зборів;
- створення середовища оподаткування, сприятливого для активізації підприємницької діяльності;
- оптимізація податкового навантаження на місцеву галузь економіки з урахуванням збалансованості бюджетної системи;
- підвищення фіскальної ефективності обов'язкових платежів за рахунок удосконалення системи адміністрування, оптимізації податкових пільг та розширення місцевої податкової бази за рахунок зменшення масштабів ухилення від оподаткування;
- проведення роботи з підвищення правової культури населення [8; 9].

Основою для перспективного розвитку системи місцевого оподаткування в Україні повинно

стати дотримання таких критеріїв, як ефективність, справедливість, користування благами, прив'язаність податків до місцевих видатків та гнучкість.

Основними шляхами вдосконалення механізму адміністрування місцевих податків та зборів має бути налагодження співпраці з органами місцевого самоврядування, органами виконавчої влади та контролюючими органами міста, щодо обміну інформацією. Для цього необхідно створити інформаційну систему, яка б дозволила обмінюватись інформацією в режимі онлайн [7].

Як свідчить досвід зарубіжних країн, фіскальним потенціалом для України є податок на майно та податок на доходи фізичних осіб, тому найбільше змін під час реформування мають зазнати саме ці податки. Так вчені, що досліджували дану тематику, закликають запровадити в Україні прогресивну ставку на прибуток підприємств, доходи фізичних осіб чи їх майно. Це дозволить значно збільшити доходи бюджету міст та здійснити значне вирівнювання багатих та бідних прошарків населення у країні.

Особливо великі перспективи можна покласти саме на земельний податок, який за успішної земельної реформи зможе приносити до бюджету міста значні надходження. Зростання надходжень за ним значною мірою залежить від стану обліку прав на землю, розмежування прав на землю між державою, територіальними громадами та містами. В цій сфері необхідно проведення повної інвентаризації землі, здійснення дієвого контролю за державною реєстрацією прав на земельні ділянки їх власниками та фактичними користувачами, передача земель з державної власності в комунальну.

Вагоме значення в податкових надходженнях місцевих бюджетів України має відігравати туристичний збір [10]. На жаль, на сьогодні цей податок має низький фіскальний ефект, але з значним потенціалом, з огляду на позитивну динаміку його надходження та перевиконання планових надходжень.

Також варто зазначити, що позитивними були б і зміни щодо збільшення податкових надходжень до бюджету розвитку міст. Навіть невелика частина від надходжень певного місцевого податку (наприклад, ЄП) змогла б збільшити бюджет розвитку міста і тим самим стимулювати його інноваційний та інвестиційний розвиток, що в свою чергу сприяло б розвитку усієї країни загалом.

Реалізація пропозицій, прокоментованих вище, у майбутньому може привести до зміцнення дохідної бази бюджетів міст. В свою чергу це дозволить збільшити видатки міст, в тому числі і на їх інноваційний та інвестиційний розвиток.

Висновки з даного дослідження і перспективи. Отже, розвиток міста на пряму залежить від наповненості його бюджету, який формують податкові (значне значення надається місцевим податкам та зборам) та неподаткові надходження. На жаль, на сучасному етапі розвитку країни, цих коштів не достатньо для нормального та швидкого розвитку українських міст. Це повинно стати причиною для реформування податкової системи в Україні в майбутньому.

Оскільки саме бюджет розвитку є реальним фінансовим інструментом забезпечення про-

грами розвитку міст, він має стати основою для забезпечення стратегії і середньострокового планування органів місцевого самоврядування та формуватися на основі стратегічного плану розвитку міста і цільових програм, а також включати в себе податкові надходження. Такий

підхід відповідає проголошеному в програмних документах курсу на посилення впливу фінансової, в тому числі бюджетної, політики на створення сприятливих умов для сталого економічного зростання, переходу до інноваційно-інвестиційної моделі розвитку.

Список літератури:

1. Бюджетний кодекс України від 01.01.2021 № 2456-VI (зі змінами та доповненнями). *ВПУ: законодавство України* : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (дата звернення: 01.10.2021).
2. Ситник Н.С., Західна О.Р., Стасишин А.В., Шушкова Ю.В. Бюджетна система в таблицях і схемах : навчальний посібник. Львів : Видавництво Априорі, 2017. 180 с.
3. Бюджет міста. *Львівська міська рада* : веб-сайт. URL: <https://city-adm.lviv.ua/public-information/budget/lviv> (дата звернення: 05.10.2021).
4. Податковий кодекс України від 25.02.2021 № 2755-VI (зі змінами та доповненнями). *ВПУ: законодавство України* : веб-сайт. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 02.10.2021).
5. Стаття 55. Бюджет розвитку міського бюджету. *Луцька міська рада* : веб-сайт. URL: <https://www.lutskrada.gov.ua/pages/stattia-55-biudzheta-rozvytku-miskoho-biudzhetu> (дата звернення: 05.10.2021).
6. Офіційний курс гривні щодо іноземних валют. *Національний банк України* : веб-сайт. URL: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerate-chart> (дата звернення: 05.10.2021).
7. Безкровний О.В., Одновол Б.Л., Войтович Л.В. Податкове регулювання місцевих податків: необхідність та сучасні проблеми здійснення. *Прогнозування економічного відновлення національної економіки* : збірник тез наукових робіт учасників Всеукраїнської науково-практичної конференції. Одеса, 2021. С. 64–67.
8. Шушкова Ю.В. Проблеми формування доходів місцевих бюджетів України та шляхи їх вирішення. *Економічний дискурс : міжнародний збірник наукових праць*. Тернопіль : Крок, 2014. Випуск 3. С. 257–260.
9. Сидор І.П., Карпишин Н.І. Міське оподаткування в Україні в контексті фінансового забезпечення суспільних послуг. *Ефективна економіка*. 2020. Вип. 9. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2020/58.pdf (дата звернення: 08.10.2021).
10. Івашко О.А. Проблеми на напрямі вдосконалення податкової політики України. *Наукові записки [Національного університету "Острозька академія"]. Сер. : Економіка*. 2011. Вип. 16. С. 38–42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2011_16_7 (дата звернення: 09.10.2021).

References:

1. Biudzhetni kodeks Ukrainy [Budget Codex of Ukraine]: Biudzhetni kodeks vid 01.01.2021 № 2456-VI [zi zmin. ta dop.]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-17#Text> (accessed 1 October 2021).
2. Sytnyk N.S., Zakhidna O.R., Stasyshyn A.V., Shushkova Yu.V. (2017) Byudzhetna systema v tablyttsyakh i skhemakh: Navchal'nyy posibnyk [Budget system in tables and diagrams: a textbook]. Lviv: Apriori. (in Ukrainian)
3. Lvivska miska rada. Biudzheta mista [City budget]. Available at: <https://city-adm.lviv.ua/public-information/budget/lviv> (accessed 5 October 2021).
4. Podatkovi kodeks Ukrainy [Tax Codex of Ukraine] Podatkovi kodeks Ukrainy vid 25.02.2021 № 2755-VI [zi zmin. ta dop.]. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (accessed 2 October 2021).
5. Lutska miska rada. Stattiya 55. Byudzheta rozvytku miskoho byudzhetu [Article 55. The budget of development of the city budget]. Available at: <https://www.lutskrada.gov.ua/pages/stattia-55-biudzheta-rozvytku-miskoho-biudzhetu> (accessed 5 October 2021).
6. Natsionalnyi bank Ukrainy. Ofitsiyni kurs hryvni shchodo inozemnykh valiut [Official exchange rate of hryvnia against foreign currencies]. Available at: <https://bank.gov.ua/ua/markets/exchangerate-chart> (accessed 5 October 2021).
7. Bezkrivnyi O.V., Odnovol B.L., Voitovykh L.V. (2021) Podatkove rehuliuвання mistsevykh podatkov: neobkhdnist ta suchasni problemy zdiisnennia [Tax modern norms of taxes: needs and problems of realization]. *Prohnozuvannia ekonomichnoho vidnovlennia natsionalnoi ekonomiky: zbirnyk tez naukovykh robiv uchasnykh vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii* [Forecasting the economic recovery of the national economy: a collection of abstracts of scientific papers of the All-Ukrainian scientific-practical conference]. Odesa, pp. 64–67.
8. Shushkova Yu.V. (2014) Problemy formuvannya dokhodiv mistsevykh byudzhativ Ukrayiny ta shlyakhy yikh vyrishennia [Problems of revenue generation of local budgets of Ukraine and ways to solve them]. *Ekonomichnyy dyskurs: mizhnarodnyy zbirnyk naukovykh prats* [Economic discourse: an international collection of scientific papers]. Ternopil, vol. 3, pp. 257–260.
9. Sidor I.P., Karpishyn N.I. (2020) Mistseve opodatkovannya v Ukrayini v konteksti finansovoho zabezpechennia suspilnykh posluh [Local taxation in Ukraine in the context of financial support of public services]. *Efektivna ekonomika* [Efficient economy], vol. 9. Available at: http://www.economy.nayka.com.ua/pdf/9_2020/58.pdf (accessed 8 October 2021).
10. Ivashko O.A. (2011) Problemy na napriamy vdoskonalennia podatkovoi polityky Ukrainy [Problems in the direction of improving the tax policy of Ukraine]. *Naukovi zapysky* [Scientific notes], vol. 16, pp. 38–42. Available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2011_16_7 (accessed 9 October 2021).